

QK 1, 116

(X1883944)

h
Inna
2913^a

Q. D. B. V.

DE

ANTIOVA
SAXONVM
DIGNITATE,

Ex antiquis Saxoniae monumentis pro-
nunciabit et differet,

PRAESIDE

CONRADO SAMVELE

SCHVRFLEISCHIO,

h. t. Academiae Vitembergensis

Rectore Magnifico,

GEORGIUS RVTOLPHVS A Käyn /

Eqves Misnicus,

In Auditorio Maiori,

ad d. XIV. Maii, A. M DC XCIIX.

CVM PRIVILEGIO SEREN. EL. SAXON.

Disputatio LXV.

LIPSAE, Apud NICOLAVM SCIPIONEM.

clō lōc XCIIX.

27

I.

Mnium rerum, quas natura gignit, parva initia sunt, quae sensim multarum accessione partium augentur, et incrementa capiunt, paulatimque iuncta firmitus consistunt. Non secus magni principatus, modicis quidem fundati opibus, firmati postea et vehementer aucti, suis iam et validis mole viribus sustinentur. Illi autem maxime stabiles et diuturni sunt, qui ratione et consilio vires temperant, remque publicam non magis amplam, quam tutam habent, et suas cuique fortunas ac dignitates, salva iuris aequalitate conservant. Quae ut rara est Imperiorum felicitas, sic propria Saxonum, ac fere praecipua fuit, quorum Principes non arbitria, sed pacta semper pro legibus habuerunt.

II.

Etenim praeter ceteros Germaniae populos summopere Saxones ab externo imperio et dominatu abhorruerunt, ac peregrini moris odio, maiorum instituta, quae ad libertatem attingebant, constanter servarunt, eaque perinde ac scriptas leges, etiam cum scriptis nondum uterentur legibus, tuenda susceperunt, atque usu confirmarunt. Ingenue Tacitus tradit, *plus ibi (in Germania) bonos mores valere, quam alibi bonas leges.* Non tantum apud Catos et Batavos, quos e Belgio, ubi pro Romanis curabat, propius vidit Tacitus, et aestimavit, sed etiam apud Saxones, quamvis hoc nomine minus cognitos, rebus tamen factisque, postquam occasione data, eorum industria se commovit neutris inferiores et alteris fide, quod ex Marcellino liquet, alteris, quod ex Tacito, et scriptoribus aliis colligo, con-

cordiae studio potiores, ceteroquin acres semper, et bellicosos, ut vel hac de causa a multis, non sine laudis bellicae invidia, *feri et feroces ac truculenti* appellentur.

* Prima Saxonum mentio est apud *Ptolemeum Geograph. lib. II. cap. 11.* Caesar, Strabo, Mela, Plinius, Tacitus, nihil de his tradunt, quod bellorum fama nondum cogniti, vitam quiete et silentio transigerent, nec Romani Imperii limitem invaderent, nec vicinos oppugnarent. postea rebus gestis clari, atque e finibus suis egressi, Romanis causam belli, et scribendi argumentum praebuerunt. Quod imperante Diocletiano accidit, ubi maritimam Galliae oram infestarunt, *Eutropius l. IX. c. 13.* Haud tranquilliores erant sub Iuliani tempora, cum Francos Salios lacesserent, eosque pellere sedibus, et Bataviae possessione, adniterentur. *Zosimus l. III. c. 6.* qui fortissimos vocat, et animi corporisque viribus praestare omnibus vicinis tradit, sed errore ductus, Chamavos, veterum partem Saxonum, a Qvadis situ locorum disiunctis, et Sarmatarum finitimis, pro eo ac fieri oportuit, non distinxit, in quo praevit Iulianus, et idoneus distinguendi auctor fuit. *In epistola ad Senatum populumque Atheniensem scripta.* Suffragatur ingenuus scriptor, et Gallicae expeditionis socius, *Ammianus Marcellinus, lib. XVII. c. 9. et paulo post de Qvadis eodem libro, cap. 12.* Minus accurate, ut alias, Cluverius Cauchos legi mavult, quam Chamavos, *German. antiq. l. c. 21.* Quem secuti sunt Reinesius, et quod miror, Conringius, viri utique lectione et ingenio maxime limati. Inprimis hic arguendus est Aeg. Bucherius, qui nescio quos Qvados Saxones confinxit. *Belg. Rom. l. X. c. 10.* Saxones tunc repressi, non diu quieverunt, et eruptione facta, Valentiniāno novum denuo periculum conflareunt. *Orosius l. VII. c. 32.* Nec postea ab incepto destiterunt, Romanosque fatigarunt, et bello etiam navali, permulta illis damna, praesertim in litore Gallico, intulerunt. Quod magno consensu affirmant, *Marcellinus l. XXVII. c. 8. et XXVIII. c. 5.* *Hieronymus in Chronico ann. CCCLXXVIII. ex eoque Cassiodorus et Orosius, quamvis in annorum supputatione dissentientes.* Respexit ad hoc bellum *Symmachus, lib. II. Ep. 46. Pacatus panegyristes Theodosii, quem laudavit, aequalis, Claudianus in panegyrico II. Stiliconis. Apollinaris Sidonius l. IIX. ep. 6.* Vbi pandos eorum myoparones (naves piraticas) describit. *Et libri eiusdem ep. 9. et in panegyrico Aviti v. 370.* Quae causa fuit, cur Romani constituerent praefectum maris Gallici, qui Sa-
xones

xones aditu litorum, et excensione in continentem prohiberet. Idcirco in notitia Veteris Imperii legitur COMES LITTORIS SAXONICI. Missam facio narrationem Saxonis Sialandici de antiquo Saxoniae regno ad Danos translato, cuius pudet cordatos peritosque rerum Saxoniarum scriptores. Nec ramen inficior, Saxones, priusquam Dei munere et beneficio, religionem Christianam amplexi sunt, bellandi cupiditate, et agendi impetu magis concitatos reprehensionem Christianorum vix effugere potuisse. Inter quos *Salvianus l. IV. Gildas sapiens in epistola, de excidio et conquestu Brit. Lupus Ferrariensis in vita VVigberti cap. XIII. Eginhartus de vita Karoli M. Monachus Paderbornensis, Saxo ipse, et pristini moris memor, duros et feroces, appellavit.*

III.

Omnino autem id conveniebat temperationi reipublicae, et ingenio gentis, quae cum in vitae negotiis solertiam, tum in consiliis et conventibus publicis prudentiam declarabat, rationesque *mixti* Imperii primo, et populari suo imperio accommodabat: deinde post multas aetates et secula converfis Germaniae rebus, et auspicio Francorum, mutata patriae facie, et imperandi forma, *legitimos* Principes accipiebat. Ex quo tempore principatus, legibus constitutos, habere coepit, atque omnia eo retulit, ut secundum leges et pacta, quibus coaluerunt, et fundati sunt, res gravissimae iudicarentur, neque procerum, et populi suffragia, praesertim in causa ad salutem publicam et libertatem pertinente, negligerentur.

* Vel unius Bedae Angli Saxonis auctoritas mihi sufficit, quo nemo veteris Saxoniae peritior fuit. *Non habent, inquit, Regem antiqui Saxones, sed Satrapas plurimos suae genti praepositos, qui ingruente belli articulo, mittunt aequaliter sortes, et quemcunque fors ostenderit, hunc tempore belli ducem omnes sequuntur, et huic obtemperant, peracto autem bello, rursus aequalis potentiae omnes sunt Satrapae. L. V. c. II. Ecclesiast. Histor. gentis Anglorum.* Ex eo lineas duxit praestantissimus rerum Saxoniarum scriptor VVitichindus, monachus Corbeiensis, cui cum Beda antiquissimo eius gentis historico prorsus convenit, nec minor ei fides debetur. *A tribus Principibus totius gentis Ducatus administra-*

*strabatur, certis terminis exercitus congregandi potestate contentis, quos suis locis ac vocabulis novimus signatos, in Orientales scilicet populos, Angarios atque VVestphalos. Si autem universale bellum ingrueret, forte (forte) eligitur cui omnes obedire oporteat, ad administrandum imminens bellum. Annalium Sax. lib. I. Tres Principes nominat, quos Beda Satrapas, Annales Francorum potentes regionis, alii primores et Comites appellant, ad rempublicam administrandam delectos, eosque non humili loco natos, sed illustri genere prognatos, et Optimatum auctoritate praeditos, atque in *Adelingis* Saxonum numeratos, ex quibus suos quisque populus duces sibi designavit, qui pacis tempore praecessent, et nulli ab aliis dependerent, sed populo obnoxii, summam rerum administrarent, unus apud Angarios, tertius apud VVestphalos, id est, Saxones antiquos citra et ultra Visurgim ad Rhenum usque porrectos. Nam transalbinii Saxones, qui Holsatia potiebantur, haud aliam regendi rationem tenuerunt, et cognatis, atque ab suo solo profectis gentibus imperii, ac moris aviti exempla tradiderunt. Albertus Cranzius non ex monumentis, sed fama adductus scribit, *duodecim proceres* citeriorem Saxoniam *alternis vicibus administrasse*, *Saxoniae lib. II. c. 22.* Quem sequitur Io. Iustus Vinckelmannus *in notitia Veteris Saxo - Vestphaliae cap. X. Ante cum Albinus in Aulaeo vetere Saxonico.* At Vitechindus sua aetate tres duntaxat commemoravit, Beda non definito numero extulit, et quia *plurimos* vocat, tribus plures sub id tempus fuisse, indicavit. Sed quando bellum gerebant Saxones, communi trium populorum sententia et voluntate Dux electus est, tantisper administraturus, dum arma ferrent, et hosti se obiicerent, bello denique confecto, ad pristinum statum redirent.*

IV.

Haec consuetudo semper valuit, et inde ab ultimis rei-publicae initiis continenter duravit, ac servata est: inde scriptis mandata, atque in tabulas, rerum gestarum testes, relata, pactis lucem affert, eorumque benignam interpretationem ipso vetustatis praesidio tuetur. Cum enim aliae gentes, sigillatim Alemanni et Boii veteres, impari conditione in Francorum civitatem ascriberentur: tum Saxones, praesertim primores ac nobiles illius populi, cum Francis exaeqvati, et eodem loco numeroque habiti, nec modo non ad servitutem, sed ne ad statum

tum

tum quidem Francis inferiorem, nedum ad conditionem illis deteriore redacti sunt, ac pari aequove iure, et quod hinc sequitur, incolumi semper libertate, coniuncti permanserunt.

* Eginhartus fide dignus, et rerum, per illud tempus, pace belloque gestarum insigniter peritus, scribit. *Ea conditione a Rege (Karolo M.) proposita, et ab illis (Saxonibus) suscepta, tractum per tot annos (XXXIII.) bellum constat esse finitum, ut abiecto daemonum cultu, et relictis patriis ceremoniis, Christianae fidei atque religionis sacramenta susciperent, et Francis adunati, unus cum eis populus efficerentur.* De vita Karoli M. Ex eo Poeta Saxonum antiquissimus, idemque monachus Paderbornensis, rei gestae veritatem oratione numeris vineta expressit, *annalium de gestis Karoli M. l. III.*

*Tum sub iudicibus, quos Rex imponeret ipsis,
Legatisque Suis, permissi legibus uti
Saxones patriis, et libertatis honore.
Hoc sunt postremo sociati foedere Francis,
Ut gens et populus fieret concorditer unus,
Ac semper Regi parens aequaliter uni.*

Post utrosque Vitichindus Valbea Saxo, et in veteri Saxoniam apud Visurgim monachus, Ottonis temporum aequalis lib. I. annal. *Ob id qui olim socii et amici (ac diu etiam hostes) erant Francorum, iam fratres, et quasi una gens ex Christiana fide, veluti modo videmus, facta est.* Haud aliter tradit Adamus Bremensis, et ipsa Eginharti verba reddidit, ac factam utriusque populi coniunctionem denuo confirmavit. Tantum in numeris mendum est, quoniam tres et triginta belli Saxonici annos supputare et scribere debuisset. *Hist. Eccles. lib. I. cap. 7.*

V.

Caput causae in eo positum est, quod Saxoniam non Francorum provincia, sed socia et consors civitatis effecta, hac conditione Karolo Francorum Regi fidem astrinxit, ut verorum partes civium obiret, et membrorum atque dignorum locum teneret.

* Praesidium sententiae in pervetustis Francorum Saxonumque scriptoribus extat, quorum vestigia sequor, et Vitichindum, cum res Saxo-

Saxonicas perscribit, Saxoniamque *ex serva liberam, ex tributaria multarum gentium dominam* esse factam, commemorat, opportune declaro, atque in eam sententiam expono, ut non de Francis, qui Saxoniam non fecerunt servam, neque in servitute redegerunt, sed de Ungaricis Normanicisque irruptionibus intelligatur, quibus Franci, rebus familiae conversis, impares erant, ac furorem barbarorum compefcere non poterant, usque dum Francorum Saxonumque Reges Henricus, et Otto M. iugo eorum depulso, non minus Saxones, quam ceteros Germanos armis defenderent, ac vastitatem, et captivitatem, a finibus patriae et populo Saxonum ductu auspicioque suo prohiberent. Ipse Karolus M. in diplomate A. DCCLXXXVIII. edito fatetur, *Saxones semper indomabiles, apud Adamum Bremensem H. E. l. I. c. 10. ex quo descripsit Cranzius Saxon. lib. II. c. 15.* Alii dicunt, *fidei subditos*, non servos, nec subjugum missos, neque in provinciam redactos, sed in libertate sua relictos, et pacto Caroli cum Saxonum primoribus inito confirmatos. Quorsum respexit prudens, et rerum peritus, Hugo Grotius, *de iure B. et P. lib. I. c. 3. n. 7.* Atque hunc ad locum tot animadversores et interpretes nihil, quod momentum civile habeat, annotarunt. Quemadmodum vero ius civitatis, sic et ius comitorum Saxones habuerunt: quo fiebat, ut in terra ditionis Saxonicae conventus, auspicio tamen Regis, et praesente eius legato, instituere et habere possent, propter commune perfectae societatis vinculum, quo Franci Saxonesque sub uno et summo capite iungebantur. Hoc evincere est auctoritate sanctionis Karoline, confirmantis aequale ius trium Saxonie populorum, quorum proceres sigillatim hac dignitate olim gaudebant: transalbins enim postea Saxones, nullo principe interiecto, Regibus Francorum parebant. *V. Capitulare de partibus Saxoniae, prius, a Luca Holstenio, alterum a Ferdinando Antistite Paderbornensi, omnium nostra memoria Antistitum Germaniae doctissimo, evulgatum.*

VI.

Eadem imperii mansuetudine populos civitate sua donatos rexerunt, traditoque a maioribus more, nulla uspiam herilis imperii vestigia reliquerunt, et prolato ultra Oceanum imperio, * Saxoniam transmarinam, diu ante Francos Carolingos, novo auspicio condiderunt, eamque aeqvis ac Saxonis legibus

legibus sapienter perinde ac fortiter tenuerunt, certe ea moderatione usi sunt, quae in advenis vix sperari potuit, et a proximo Anglorum Rege haud servata est, cum libera illa praepotensque natio administrationem legibus consentaneam desideraret.

* Saxones a Britonibus, quorum Rex Vortigernus erat, invitati, Pictos Scotosque Britonum hostes profligarunt, et locum, ubi consisterent, ac regnum defenderent, pacti, magnam postea eius insulae partem ditioni suae subiecerunt, eique nomen Angliae imposuerunt. Beda, indigena testis, illos ex antiqua Saxonum regione, Hengisto et Horfa ducibus, profectos testatur, nominatque *Saxones Orientales, meridianos et occidentales, Anglos item et Vitas*, sive, ut alij vocant, Iutas, aut Gutos, quia Cimbrica Chersonesus, quae nunc Iutia dicitur, Saxonum imperio tenebatur. *lib. I. c. 25. Lupus in vita VVigberti cap. 1. Gvil. Malmesburiensis lib. I. c. 1. de gest. reg. Angl. Chronicon vetus, quod Edmundus Gibson convertit, p. 12. Chronologia vetus Anglo-Saxonica, quam Ab. VVhelocus Latinam fecit, in qua haec leguntur. De tribus Germaniae provinciis venerunt: de Saxonia antiqua, de Anglis Iutisque. Sed in anno error inest, propterea quod Saxones anno CCCC. XLIX. in Britanniam adventarunt: secus atque dictus Chronologiae auctor numeravit. An. CCCCXLVII. Praeter eos Vitechindus et Cranzius, ille *annal. lib. I. Iste Saxoniae lib. I. cap. 20.* Nec vero Saxonia pulsi, sed accersiti et rogati, in Britanniam navigarunt, contra quam tradunt Ninius compilator, et Io. Gerbrandus Leidensis. Naves longae, quibus usi sunt, *ceulas* nominarunt, auctore, quem praedixi, Gvilelmo Malmesburiensi. At nomen *Angliae* non statim insulae additum, sed serius, et sub Inae tempus primo coeptum videtur, indicio veteris elegi, stante adhuc Saxonum *heptarchia*, scripti, in quo legitur *Anglia*, et plaudere iubetur. E diverso alii huius nominis initium ab Egberto repetunt, qui Iua Saxonum Occidentalium Rege posterior, ante omnes usurpasse dicitur et introduxisse, postquam septem regna coniunxit, eaque in unum et praepotens illius insulae regnum, monarchae titulo, conflavit. *Apud domesticos et externos scriptores, Camdenum, Verstegan, Georg. Lilius, Chytraeum, Micraelium, recentiores fere omnes.* Vtcunque se res habet: Iutae veteres, praesertim meridionales, non tantum socii Saxonum, sed etiam ditionis Saxonicae, et Germaniae adeo veteris et magnae finibus descripti erant.*

V. Daniel Langhornius in antiquitatibus Albionensibus. Regum ceteroquin auctoritas communita legibus, et contra licentiam ac libidinem firma, tempore Egberti, qui *heptarchian* sustulit, magis corroborata, postea temporum vitio nonnunquam afflictâ, Danorumque irruptione turbata, demum a Gvilelmo Conqvaestore ad fastigium potentiae evecta, ut unus ille tunc novo auspicio, et suo arbitrato, ac belli iure imperaret. At ubi virilis sexus Gvilelmi, in Henrico I. eius filio defecit, inde a tempore Stephani, Regis Henrici sororis filii, procerum dignitas se extulit maximopere et aucta est, Henrico praesertim tertio, et Edovardo I. regnantibus, usque adeo, ut alteri, non stanti decretis Oxoniensibus, palam obfisterent: alteri quoque hanc conditionem exprimerent, ut nulla deinceps tributa, nisi regni Ordinum suffragio, exigenterent. Haud parvum eo momentum attulit iactura provinciarum, trans mare sitarum, quae ut in Regum Normannicorum patrimonio erant, sic inclinatis eorum rebus prodesse poterant et commode opitulari. Ab eo igitur tempore, et sigillatim ab anno MCCXCVIII. decreta Comitiorum praesidia securitatis, et vincula ac nervi libertatis fuerunt.

VII.

Nec solum transmarini, verum etiam maritimi, et mediterranei in primis Saxones, horumque conditores et parentes eadem comitiorum libertate rempublicam fundarunt, et ab ultimo gentis initio, in huius possessione dignitatis confirmati, non fidem, neque officium erga Principes suos deseruerunt, sed pro salute et auctoritate eorum omnia experiri et facere coeperunt, opes et sanguinem profundere parati, si necessitas postularer.

* Servos quidem et sordidos abiectosque homines luce reipublicae et comitiorum indignos censuerunt, sed *NOBILES* et *INGENVOS*, sive ut quondam more patrio loquebantur, *EDELINGOS* et *FRILINGOS* perliberaliter habuerunt, illosque ad comitia vocarunt, quorum alteri quidem primores gentis, alteri ordine ac dignitate inferiores, aequa libertate fruebantur: sed in comitiis illorum praecipue erat auctoritas, et suffragium valebat, imo et in firmandis donationum concessionumque tabulis consensus requirebatur. Ius convocandi penes Regem erat, cuius nomine Legati convocabant, et praecerant, ad Regemque

que referebant. Non eadem tunc Frisiorum, quae Saxonum, dignitas fuit: quicquid contra sentiat Ioannes Gryphiander, *in erudito*, quem de *WVeichbildis Saxonis inscripsit*, *commentario cap. XXVI*. Non equidem in servitutum dati sunt, sed ideo in ordinem civium regni Francici cooptatos, nemo veterum scripsit. Constant haec et colliguntur facile ex *Eginharto*, et *Karolini aevi monumentis*, quae fidem faciant, Saxones in societatem reipublicae ascitos Frisios in sola parendi conditione relictos. Haec igitur causa fuit, cur more Francorum regerentur Saxones, constitutis ad id magistratibus, qui operam darent, ut haud aliter, ac Franci haberentur, et in societatem regni, atque in civitatem recepti, paria cum illis facerent, et eadem conditione Regibus subessent. Magistratus enim, quos accipiebant, aut ordinarii erant, aut extraordinarii: isti *Comites*, *Iudices*, et Teutonice loquendi consuetudine, *Graviones*: hi *Legati*, et usum Francorum, *Missi* dicebantur, ab iisque non magis Saxones, quam Franci, summo Regis auspicio, regebantur. Qui curabant publica regni negotia, et praesidebant iudiciis, ac iudiciorum assessores eligebant, populisque ius dicebant, et rempublicam administrabant, ac pacis et belli munia capessiebant, et vicaria potestate obibant, omnemque adeo iurisdictionem in Urbibus, et Vicis insignioribus habebant.

VIII

Transalbini quidem, et ulteriores, ad Cimbricam usque porrecti Saxones, addictius habiti, et secus atque ceteri, patrimonio regni Franco-Teutonici a Carolingis servati sunt, sed conditionem virtute ac genere suo dignam sub Imperatoribus Vitikindi posteris receperunt, et fines Imperii auspiciis Germanicis constitutos, summa fide et fortitudine tuendos susceperunt, reiectis hostibus ac repressis, qui rupto *Borealis Saxoniae* limite, gentis opprimere libertatem connitebantur.

* Documento est *Cismarina Dania*, quam veteres, et ingenui rerum Germanicarum scriptores vocant, quae antea Saxonibus paruit, denuo armis Saxonum, et auspicio ductuque Ottonis Vitikindei Saxonis est recepta. Extincta enim Francorum familia regnatrice, evenit, ut Saxo-

num Dux Henricus, praeteritis ex gravi causa Francorum primoribus, regni Germanici fastigio imponeretur, et Regis etiam Franci iudicio, omnibus aliis, et fratri, quem regius sanguis commendare potuit, praeponeretur. Huius filius Otto, a rebus, quas gessit, magni cognomine appellatus, Iutiam Haroldo extorsit, et *postliminio* recepit, eamque in tria amplissima sacerdotia (*episcopatus*) divisit, et constituta apud Hammaburgenses metropoli, Cimbricam in ditione sua habuit, Daniamque ipsam lege beneficiaria sibi devinxit. *Adamus Bremensis histor. Eccles. lib. II. c. 2. ex eoque Albertus Stadenfis ad A. DCCCCXLVIII.* Neutra cum Francis pari libertate coaluit, neque Albion, ut vulgo putant, transalbinorum Saxonum dux fuit, qui regnante Carolo, inter Saxonum primores locum tenuit, ac Vitekindi focius, cum Rege Francorum ad pacis tandem condiciones descendit, anno Christi DCCXXCVI. Attinaci sacris initiatus. Neque enim tempore Caroli M. neque ab eius excessu, Saxonia transalbina ducem accepit, sed Francis iam extinctis, Otto M. suo demum auspicio principem hereditarium *Nordalbingicae* regioni imposuit, et iure perpetuo confirmavit. *Ad. Bremensis lib. II. c. 4.* Confugit eo Albion, et aliquandiu, viribus bello fractis, delituit, sed ducis titulo nihil ibi possidendum accepit. Id quod ex *Eginbarto*, et scriptoribus proximis, certum manifestumque est, ut maxime recentiores aliter scribant, *Ioannes Petersen Chr. Holsat. part. I. et nuper admodum Nicolaus Schaten in annalium Paterbornensium libro I. ann. 786.* Quapropter Monachus Divionensis, a *Luca Dacherio* editus, et *Eginhartum*, quem supra nominavi, secutus, tantum intelligendus est de primoribus veterum Saxonum, intra Albim, Visurgim et Rhenum, id est, Angrorum, Vestphalorum et Ostphalorum fines, exclusis, quos memoravi, transalbinis. *tom. I. spicil. ad an. DCCLXXVII.* Novus deinde Saxoniae *Borealis* limes, versus Duniam, constitutus est, et colonia Slesvicum ducta, ac praesidio limitis firmata. *Adamus Bremensis rerum aequae Saxoniarum ac Danicarum peritissimus, lib. I. cap. 47.* Henricus (Rex Germaniae primus huius nominis) *victor apud Sliasvich* (Slesvicum Cimbricae, hodie *Iutiae australis*, oppidum) *quae nunc Heidaba* (aliis *Hedeby*) *dicitur, regni (Germanici) terminos ponens, (limitibus distinguens) ibi et Marchionem statuit, (praefectum tuendis finibus imposuit, qui Comes limitis provinciae, cum dignitate principali erat, nostrisque Comes Marcae, et Marchio dicebatur) et Saxonum coloniam habitare praecepit.*
Hanc

Hanc postea infelstarunt Dani, et delere conati sunt, quod ex eodem patet, *lib. II. c. 2.* Ea de causa Otto, comparavit exercitum, et Danorum iniurias ultus est, Regemque latis iure belli conditionibus stare coegit, ut paulo ante dixi. Sliasvich Adami nonnunquam *Slasvigh, aliter Sliesvich,* ut *Reginoni, Sliestorpb, ac Slietorp, imo et Elietorp.* (mendose opinor) in priscis Francorum monumentis scriptum legitur, caput ducatus huius nominis, et oppidum eius regionis perantiquum, a Slia flumine, quod in mare Balticum influit, appellatum. Nunc est ducatus sui iuris, et extra fines veteris Saxoniae Germaniaeque constitutus, et a Daniae quoque regno per superiora pacta, novissime confirmata, separatus. Quod argumento est, fines Saxoniae transalbinæ magis prolatos, et ultra Eidoram, regni quondam Karolini limitem, in ipsam usque Cimbricam promotos. Atque haec illa est Saxoniam *trans Albiam,* quae in Francorum tabulis vocatur, eaque de causa nominatur *regio, et transalbianorum.* *Diplomata extant apud Erp. Lindenbrogium, Arnold. Huitfeldium, Io. Is. Pontanum, Philippum Caesarem, P. Lambecium, et Ioach. Ioan. Maderum.* Haec ipsa adeo transalbina regio ex eo tempore, quo Hermannus hereditario iure dux constitutus est, Comites habere desit, et cum reliqua Saxoniam Billinganae stirpi attributa est, tantisper dum mares superessent, quibus extinctis, concessu beneficioque Henrici V. pervenit ad Lotharium, Supplenburgium: ab hoc deinde fiduciaria lege, anno M CXXXVI. ducatus Saxoniae assignatus traditusque est Henrico Gvelfo, cognomine superbo: transalbinæ autem Saxoniae partes, Holsatia, Stormaria, et Vagria, ab eodem concessae et attributae sunt Adolpho, Comiti Schovvenburgico, manente nihilominus clientelae vinculo, quo ducatu Saxoniae annectebantur. Post has vicissitudines, Henricus Leo, Superbi filius, a Friderico Aenobarbo, ducatu Saxoniae mulctatus, et proscriptus est, quae occasio fuit dissolvendi nexus, quo antea Comes Holsatiae astringebatur Saxoniae Duci, ut nullo deinceps interiecto, Imperatori obligaret fidem. *Ad haec, et superiora plene confirmanda legi oportet Adamum Bremensem, Albertum Stadensem Helmoldum, Arnoldum Lubecensem, Hermannum Lerbeke, Albertum Cranarium, Io. Adolphum Cypraeum, et vetus Chronicon Saxonicum MS.*

IX.

Arctioribus deinde finibus est circumscriptus Saxoniae ducatus, separato, ut tunc erat, Holsatiae comitatu, et detractis

A. MDVII. Angriae et Vestphaliae ducatus, servato nihilominus titulo,
 28. Julii et ab Ascaniis Saxonibus, horumque agnatis Lauenburgicis con-
 Constantiae. tinuato, atque his extinctis, a Saxonibus Vetinensibus, nuper
 assumpto, et iure per Caesareae concessionis tabulas acquisito,
 ut ducatus superior, qui Saxo-Sorabici nominis ambitu conti-
 netur, cum ducatu inferiori, qua finibus Lauenburgicae ditio-
 nis includitur, coalesceret denuo, et his adeo incrementis *post-*
liminio augetur.

* Ducatus Saxonicus saepe mutavit duces ac dominos, atque ex inferiori Saxonia migravit in hunc superiorem, et Saxo-Sorabicum tractum, qui antea in Vestphalia, et Ostphalia, tum in transalbina, et speciatim in eius regione, modicis finibus descripta, constitutus, ac deinde in hanc terram et regionem promotus, atque eligendi imperatoris iure et dignitate auctus, extincta Saxonum Ascaniorum familia, quod An. MCCCCXXII. contigit, delatus ad Saxones Vetinenses cum tractu, sive ut patrio more loquimur, *Circulo electorali* (terra VVittenberg in plerisque tabulis) *et palatinatu* veteris Saxoniae, propter quem *Electo*r Saxo Interregis Teutonici et *Vicarii* dignitatem habet, ac suo et proprio iure administrat. Quorsum spectant diplomata *investiturarum et infeudationum*, quae in tabulario nostratis castris, asservantur. De palatinatu Alstetensi in Thuringia sito, exponunt fere omnes: quoniam hic Vetinensibus diu ante concessus collatusque est cuius initium concessionis factum est anno MCLXXVIII. Quo tempore ducatus Saxoniae nondum fuit apud Vetinenses, ne apud Ascanios quidem, ad quos anno MCLXXX. est delatus. E diverso alii eum in Comitatu finitimo Brenae quaerendum putant, sed nusquam Brena inter Vrbes *palatinatus* sede praedita numeratur, neque speculo, quod dicitur, Saxonico, inter eas commemoratur. Quinque enim hoc tali honore insignes extiterunt, Grona, cis Visurgim Brunsvicensis ditionis, Verla, sive VVerliz, trans Visurgim inter Lippiam et Ruram, in Arensbergico Vestphaliae comitatu, cuius palatina dignitas postea Goslariam delata: VValbusum, seu VValhausen, castellum Germaniae vetus, et *burgi* nomine appellatum, tractuque Harzico comprehensum: Alstetum, sive Alstede, vetus Thuringiae oppidum, et orientali Saxoniae propinquum, et a Friderico Aenobarbo, *Palatinatus* Saxonici titulo ac dignitate honestatum: denique Merseburgum oppi-

oppidum montanum, et perantiquum ad Dimolam fl. fano quondam Irmensulae cultum, in veteri Saxoniam trans Visurgim. *V. H. Meibomius, in eadem Saxoniam multum diligenterque versatus, Irmens. Saxon. cap. XIII.* Hugus ergo instituti est *Palatinatus* duntaxat quartus, in Thuringiae oppido fundatus olim ac firmatus, atque a Ducibus et *Electo-ribus* Saxonis Vetinensibus, constanter et perpetuo servatus. Quamvis enim castrum oppidumque *Alstetense*, in alienam ditionem venerint, atque adeo in familiam Saxo Vinariensem, translata fuerint, non tamen ius illud *Palatinatus* Saxonici maximum ac summum, propter quod tempore interregni, *Electo* Saxo pro Imperatore, ut Rege Germaniae curat, simul abalienatum est, quippe quod, salvis *electoratus* sextirationibus, non abalienari, neque auferri potest. Ex formula ceteroquin *trans-actio*nis, inter Augustum El. Sax. et Ioannem Fridericum Ducem Sax. se-niorem, eiusque filios, anno MDLIV. Naumburgi initae, constat, *Electo-rem* cessisse tunc possessione *Alstetensis* castri, quod ad *ducatum* *Electo-ralem* pertinebat. *Frid. Hortlederus de causis belli Germanici l. V. c. 22.* Sed quia dignitas *Palatinatus* perpetuo nexu cum *ducatu* *electorali*, et *Vicariatu* Imperii coniuncta est, tacite saltem excepta intelligitur, quem-admodum id necessario iuris argumento liquet. Cessionis exemplum attulit *Benedictus Carpzovius IC.* et post eum *Christianus Gastelius de publ. statu Europae cap. XVII.* Inter reliquas Saxoniae familias anti-quitate generis, et gloria maiorum inprimis eluxit Vetinensis, ac diutissi-me in possessione et usu *Palatinae* dignitatis fuit, quam sententia Frideri-ci I. Imp. Henrico Leoni ademptam, secundis rebus genti suae intulit Hermannus, Thuringiae princeps et *Landgravius*, cuius posterum et suc-cessores hunc titulum uno tenore, et perpetua temporum serie retinue-runt, eundemque cum iure successionis in Thuringiam, Vetinenses Mif-niae Principes et *Marchiones* acquisiverunt, auspicio Friderici II. Hohen-stauffii, qui duos principatus Henrico illustri dicto contulit, *Landgravi-am* Thuringiae, et *Comitiam* † *Palatii* Saxoniae, confecto ad eam rem † in MS. di-
plomate le-
gi, Comaci-
am.
* A. M. CC
XLII. ult.
Iunii Bene-
venti.

concessionis instrumento, necdum iniuria temporum deleto. * Primus
deinde Vetinensium Dux et Septemvir Fridericus bellicosus, concessu
beneficioque Sigismundi Imp. potentiam suae domus, et splendorem
ducatus, atque septemviratus Saxonici, magnopere adauxit, nec modo
Palatinatum *Alstetensem* in Thuringia conditum, sed etiam reliquas
suis accessiones et partes, in nostratis Saxoniae tractu sitas, (Omitto pa-
lati-

latinatum Sommerseburgensem in metropoli Magdeburgica, olim relatum ad veterem Saxoniae palatinatum, ut et Gozecensem, quorum neuter tamen, quod observari debet, in speculo commemoratur) vicinumque, et principali dignitate *Burggraviatum* Magdeburgicum, cum hereditariis principatibus, et amplissimis regionibus coniunxit. Hinc nova insignia, tituliqve sumpti, et auctoritatis in sacro Imperio, atque in summo Imperii senatu eminens, eaque *Archiprincipis et Archimareschalli* perpetua, ac regiae proxima, et altissimis *territorii* radicibus defixa, ac semper valitura. *V. P. Albinus, G. Fabricius, Cyriacus Spangenbergius, Balthasar Mencius, Benjamin Leuberus, et diplomata speciatim Sigismundi et Maximiliani I.*

XI.

Exinde perspicuum est, Saxones *Vetinenses* antiquissimo Comitum genere ortos, et quod plurimum in hac causa valet, in Saxonia semper fuisse indigenas, quorum maiores Principum gloriam aequarunt, et principali dignitate aestimati, diu propter Salam confederunt, atque hinc in *Misniam*, singularibus procerum studiis, acciti, et auctoritate *Lotharii Saxonis*, *Marchiones Misniae* inaugurati, summas in republica partes, etiam conturbatis Imperii rationibus, gesserunt, pristinumque Saxonum morem, habendis comitiis, servarunt.

* Non piget referre, quod imprimis commemoratu dignum est, *Comites Vetinenses* haud aliter, atque *Tirolenses* et *Hennebergicos*, cum Principibus exaequatos, *apud Ioach. Leuberum in originibus Budissinis, cap. 3.* Ita legamus licet, *Comitem* dici pro *Landgravio*, ac principe, *apud Albertum Stadensem, et Monachum Lauterbergensem.* Accedit, quod hi *Comites* origine stirpis, et dignitate omnes vicinos, atque ipsos etiam *Nordalbingiae* *Comites*, anteirent, nullisque Ducibus, nec praesulibus obnoxii essent. Ne dicam, plerosque eorum principali honore functos, priusquam consequerentur *Marchiam Misnensem.* Alia taceo, quorum venit in mentem, quae non vana opinione ac fama veterum celebrantur. Vnum ex multis profero, quod *Lusatiam Marchiae* et principatus titulo, diu ante *Misniam* tenuerunt, et titulo etiam plerumque insigniori ab aliis Comitibus sese distinxerunt, id quod ex antiquis *Vetinensium* tabulis, non ostentationis, sed veritatis, veterisque exempli

empli causa admonendum duxi. De Comitibus provincialibus nostratum Saxonum, nostra memoria usus confirmat, Saxones exempla maiorum sequi, et formam rationemque regendi optimam, legibus constitutam tueri, in eoque *congentiles suos, Anglos, ut Cranzius lib. 1. c. 6. metropolios nominat*, imitari, quod apte, et institutis mediterraneorum Saxonum congruenter apparet, et declarari potest ex partitione regionis, in certos comitatus ac tractus, praefecturas et *circulos* facta, quae imagine quadam transmarinorum Saxonum *hiras* refert. V. Antonius VVecke in descriptione elegantis Urbis et regiae Sax. electoral. Dresdensis. Quem admodum vero Misniae Ordines Conrado Vetinensi, huius nominis magno, et primo Misniae, ac *postliminio* coniunctae Lusatiae Marchioni, non solum vicinitatis, sed etiam necessitudinis iure, et propter arctissimam familiae sanguinisque cum Dedone et Henrico Marchionibus coniunctionem, bene cupiebant, seduloque operam dabant, ut Conradum in Misniam deducerent, atque auspicio Lotharii Saxonis, quod Ann. MCXXVII. accidit, in principatus sede, et tranquilla possessione collocarent: sic An. MCCXLVIII. eadem fide, et voluntate, cum Thuringis Optimatibus coniuncti, Henricum illustrem in adipiscendo Thuringiae principatu consiliis viribusque adiuuabant: utrique promissi fide, iurisque iurandi religione servata, negotium multo gravissimum explicabant, neque ab ea integritate et constantia ullius metu periculi, aut persuasionibus se deduci patiebantur. Quibus rebus confirmati principes, *Landgravii et Marchiones*, amore suorum tuti, nihil unquam ab insidiis et coniurationibus civium timuerunt, quod alibi, si nostratem excipio Saxoniam, non perinde est factum. Comitata quidem provincialia inde a Conradi M. et Ottonis F. aetate extra vrbes, principum sede cultas, habita et finita sunt, non suspicionis, metusve causa, sed quia sic pro conditione temporum, et imminentis periculi, publicis patriae rationibus expediebat. Quin et prioribus aliquando seculis, Dresda eo delecta, et comitiis frequentata est, maxime ab Henrico illustri, atque ab Alberto, auspiciatissimo propaginis suae conditore. Aliqui Principum extra hanc Urbem Domicilium habuerunt, et comitata alio indixerunt, plerumque Culmizium, in agro Oschatensi situm, quo conveniebant, et sub dio, more veterum, deliberabant. Interdum Dolizii praefecto erant apud Osterlandos, qui orientalem Misniae partem, a *Lusicensi* diversam, incoluerunt. Haud secus adibant Lomacium, Misenam,

C

Lipsiam,

Lipsiam, Naumburgum, Dobelam, atque alias minores vrbes, si graves ad consultandum causae suppetebant, illae praesertim, quae ad tranquillitatem patriae, et ad census publicos pertinebant. *Ant. VVecke Part. IV. tit. 6.* Anno demum MCCCCXXVI. ad hos insignes, et antiquos Imperii principatus, accessit *ducatu electoratuque* Saxoniae, cum summo *Archimarisballatu*, et *Palatinatu* munere atque officio coniunctus, multis gravibusque de causis concessus collatusque *Friderico* Vetinensi, magno excelsoque animo Principi, et egregiis bello editis facinoribus, nomen *bellicosi* adepto, ac vetustissimo Saxonum generi necessitudine innexo, et luculentas Saxonici nominis dignitates, etiam ante ducatum Saxonicum consecuto, maiorumque successione, *inpalatinatu* Saxoniae, confirmato, hereditaria lege *Burggravio*, in Saxonia ac Misnia, ante acquisitum *Burggraviatum* Magdeburgicum: id quod, praeter vetustissimum *Vetini Burggraviatum*, Vetinensibus gentilitium, comprobant *Burggraviatus* Misnae et Domini, iure ac ditione Misnensis principatus comprehensi. Propter has et alias dignitates, cum stirpe Saxonica Vetinensi confociatas, et perpetuo arctissimoque nexu copulatas, non modo in Germania, verum etiam in universa, qua cultos et Christianos Principes habet, Europa, Duces Saxoniae, omnes alios Duces iure praecedunt, et vetustate generis, ac splendore insignium vincunt, quippe in Saxonia Aborigenes, et in nobilissima Germaniae parte indigenae, et veterum *Ostphalorum* vicini, consilio, fortitudine praecipui, quorum dominia prae ceteris eminent, et *territoria* conclusa sunt, et maximis summisque Imperatorum Regumque privilegiis, quae ad omnes eorum *ducatus* pertinent, multis ab hinc seculis munita, semperque continuata, et cum iure non evocandi coniuncta, neque externis tribunalibus obnoxia, et summae stirpis, regiique fere splendoris argumenta. Quorsum accedunt dignitates Imperii vocantis administrandi, Circuli Sup. Sax. dirigendi, primos ordines ducendi, gladii imperialis praeferendi, iura et alia quaedam singulariter moderandi, curandi ac protegendi, quae penes Electorem sunt, et totam simul stirpem lumine suo collustrant. *De his et aliis tradunt passim explanatores Saxonici iuris, et ab ini. is pleraque ultimis repetunt scriptores domestici, rerumque suarum sagentes*, quorum vestigia secutus sum, et mediocrem in eo genere operam, quoad fieri potuit, declaravi.

raves
qvil-
Part.
iqvos
fum-
iun-
Veti-
faci-
ri ne-
m an-
alati-
nia ac
qvod,
ium,
Inen-
stirpe
copu-
ltos et
Duces
cunt,
e in-
cipui,
et ma-
omnes
erqve
tribu-
menta.
Circuli
raefe-
tegen-
collu-
et ab
um sa-

ad
is off
vib

Q Th 2913 a

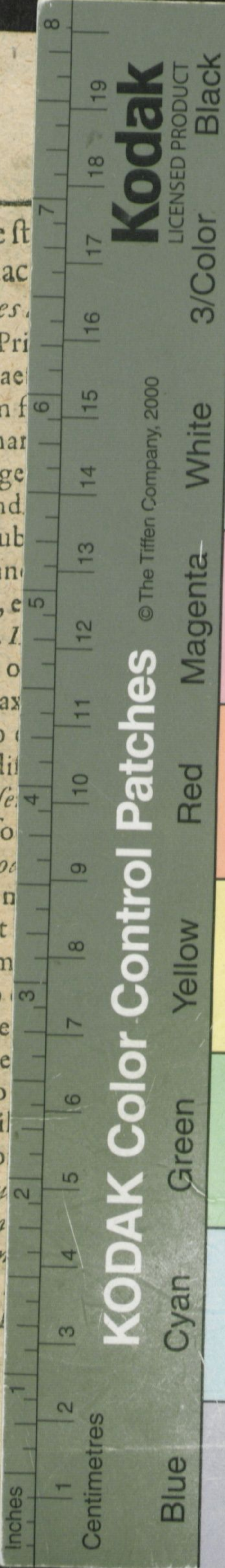
V. 17 n. 12

cordiae ft
ut vel hac
et feroces.

* Pri

cap. 11. Cae
belloꝝ f
nec Roma
ea rebus ge
et scribend
accidit, ub
Haud tran
cesserent, e
Zosimus l. 1.
praestare o
partem Sax
timis, pro
idoneus di
Atheniense
ditionis fo
Quadis eoc
chos legi n
secuti sunt
ingenio m
qui nescio
nes tunc re
novum de
ab incepto
permulta il
magno co
Hieronymu
sius, quam
bellum Syn
laudavit,
Sidonius l. 1
describit.
causa fuit,

er, et bellicosos,
icae invidia, feri

n Geograph. lib. II.

his tradunt, quod
entio transigerent,
oppugnarent. post-
nanis causam belli,
erante Diocletiano
utropius l. IX. c. 13.

Francos Salios la-
one, adniterentur.
orporisque viribus
Chamavos, veterum
t Sarmatarum fini-

raeivit Iulianus, et
natum populumque
, et Gallicae expe-

. 9. et paulo post de
as, Cluverius Cau-

v. l. c. 21. Quem
ri utique lectione et

st Aeg. Bucherius,
n. l. X. c. 10. Saxo-

acta, Valentiniano
c. 32. Nec postea

bello etiam navali,
ntulerunt. Quod
c. 8. et XXVIII. c. 5.

Cassiodorus et Oro-

Respexit ad hoc
tes Theodosii, quem

iconis. Apollinaris
s (naves piraticas)

iti v. 370. Quae
aris Gallici, qui Sa-

xones